

ИНТЕРВЈУ: ГУВЕРНЕР ЦЕНТРАЛНЕ БАНКЕ РАДОЈЕ ЖУГИЋ

Шест банака у минусу 22,5 милиона

Банке су за првих пет мјесеци ове године имале негативан финансијски резултат од 22,5 милиона еура. У минусу је било шест банака у систему, док су преостале пословале са добитком. Упркос оствареном губитку, који је нижи од прошлогодишњег у истом периоду, то се није одразило на ниво солвентности, изјавио је гувернер Централне банке Радоје Жугић у интервјуу „Дану“.

— На основу последњих расположивих података из маја ове године може се закључити да је банкарски сектор ликвидан и солвентан, али да поједини ризици и даље постоје. Ликвидна актива је у мају износила 566,6 милиона и била је виша за 0,7 одсто у односу на децембар 2010, депозити су повећани 0,2 одсто, док кредити и даље одсликавају рестриктивну политику банака и мању склоност ка кредитирању. Висок ниво некавалитетних кредита још показује повећани ниво кредитног ризика, који у највећој мјери вуче генезу из неадекватног управљања ризиком у периоду инвестиционог бума. Охрабрује што банке у великој мјери спроводе реструктурирање ових позиција и чисте билансе како би очувале виталност пословања — каже Жугић.

● **Колико је државних депозита у Првој банци, код којих банака се још држе депозити и кад ће и на који начин држава да дисперзира своје депозите?**

— На први дио вашег питања не могу одговорити, јер би тиме повриједио банкарску тајну. У овом тренутку државни депозити су код шест банака, а нешто већа концентрација је у три банке. Министарство финансија је са Првом банком потписало протокол о постепеном повлачењу депозита из ове банке. Сходно овом протоколу, депозит буџета који се држи на рачуну у овој банци је умањен за више од трећине у првих пет мјесеци 2011, са мјесечним планом даљег смањења. Додатно, законом о буџету из 2009. дефинисано је да се од јануара 2010. сви рачуни државних фондова укључе у консолидовани рачун државног трезора. Износ који се у овом тренутку налази на рачунима фондова у нашем банкарском систему је занемарљив.

Влада је усвојила препоруку локалним самоуправама, регулаторним тијелима и предузећима у већинском државном власништву о начину из-

бора пословних банака, којом је дефинисано да код депоновања новчаних средстава, воде рачуна о диверзификацији ризика. Локалне самоуправе, регулатори и предузећа у већинском државном власништву не би требало да депонују више од 30 одсто укупних депозита код једне, већ да их распореде код више банака, чиме би се смањило ризик. Уколико банка или њена матична банка имају инвестициони кредитни рејтинг могуће је депоновати до половине укупних депозита, чиме се додатно смањује ризик ликвидности банкарског система.

● **Да ли је Прва банка тражила дозволу за продају?**

— Није било таквих захтјева.

● **Какав је генерално однос Централне банке са међународним финансијским институцијама?**

— Примјер добре сарадње представља и помоћ коју смо добили од Свјетске банке у осјетљивим проце-

Са владом у добрим односима

— Однос са владом можемо оцијенити као врло успјешне, а одвијају се у духу сарадње и уз пуно уважавање независности ЦБЦГ. Као важан примјер сарадње можемо навести Савјет за финансијску стабилност, којег чине кључне институције на финансијском тржишту — ЦБЦГ, Министарство финансија, Комисија за ХОВ и Агенција за надзор осигурања. У редовним активностима Савјета ове институције успјешно сарађују, хармонизују интересе, припремају методологију праћења финансијске стабилности и планове за дјеловање у ванредним околностима.

сима контроле Прве банке. У њиховом извјештају се истиче да су задовољни квалитетом, обимом, садржајем и методологијом извјештаја о контроли Прве банке.

Са свим међународним институцијама, а посебно са ММФ-ом, СБ и европским институцијама, имамо добру и интензивну сарадњу, која се односи на активности ЦБЦГ у функцији фискалног агента државе, као и обавеза у оквиру функције гувернера или алтерната у међународним ин-

● **Висок ниво некавалитетних кредита је тенденција која још показује повећани ниво кредитног ризика, који у највећој мјери вуче генезу из периода инвестиционог бума. Охрабрује што банке у великој мјери реструктурирају лоше кредите и чисте билансе како би очувале виталност пословања**

ституцијама. Не мање битни су и канали комуникације, редовни састанци и размјена информација и податка, као саставни дио редовних активности. Централна банка је, уз очување независности, кроз овакву сарадњу и техничку помоћ додатно оснажила регулаторни оквир за надзор и супервизију банака, нарочито непосредних контрола, побољшања методологије за процјену кључних ризика и осјетљивости банака на негативне догађаје, који могу, или су већ утицали на банчину позицију капитала, солвентности, ликвидности, као и оцјену способности банке да правовремено извршава обавезе у садашњем тренутку, али и на средњи и дуги рок.

ЦБЦГ је посвећена системском ризику, који је изражен на малим и отвореним финансијским тржиштима, без емисионе функције Централне банке, као што је наш, гдје су интеракције и облигације између банака снажније изражене. Услед тога, наша специфичност је и да једна банка може генерисати ризик у цијелом систему. Полазећи од таквих услова, ЦБЦГ интензивно и у континуитету ради на изградњи здравог и стабилног окружења, промовисању добрих банкарских пракси и јачању надзора и контроле финансијског стања и ризичног профила банака. На овај начин тежимо да предупредимо будуће потенцијалне поремећаје, што и јесте основна функција Централне банке у очувању финансијске стабилности.

● **Шта учинити да се повећа кредитна активност и смањи неликвидност домаћих компанија?**

— Нажалост, нема инстант рјешења за ова два проблема. У питању је последица кризе, а поједине последице се осјећају дуго након престанка кризе. Са поправљањем опште економске ситуације, убрзањем раста и смањењем системског ризика и ови проблеми ће почети да се ублажавају. У претходној години смо у великој мјери изашли из кризе и остварили скроман раст, у овој години очекујемо нешто вишу стопу раста, а тиме и постепено ублажавање ових проблема.

● **Објасните лаичкој јавности како је могуће да банке буду ликвидне, а привреда неликвидна?**

— Ради се о тези која се прилично поједностављено пласира у нашој јавности — како су банке ликвидне, а привреда неликвидна, чиме се имплицира закључак да банке експлоатишу привреду. Нетачна је хипотеза да је привреда неликвидна, јер у овом тренутку око четвртине регистрованих предузећа и предузетника има блокирани рачун због неликвидности, док је већина ликвидна. Уколико би банке биле неликвидне, то би била права економска катастрофа, јер би то значило финансијску

Нема потребе за докапитализацијом банака

— Тренутно је банкарски систем стабилан и све банке адекватно капитализоване. Коефицијент солвентности је на крају првог квартала износио 15,36 одсто и био је значајно изнад законског минимума. У овом тренутку нема разлога да ЦБЦГ захтијева додатне докапитализације банака. Непосредне контроле банака се спроводе у складу са планом контролних активности као и стресна тестирања, којима се анализира потреба за додатним капиталом у складу са ризичним профилем сваке банке и предвиђањима потенцијалних ризика. Централна банка има механизме, ако процијени неопходним, да тражи повећање капитала у мјери у којој је он неопходан и довољан да апсорбује додатно преузете ризике или негативан резултат у пословању банака.

нестабилност и изузетно озбиљну кризу. Основни циљ ЦБЦГ је да обезбједи да банке буду високо ликвидне. Банке дијеле судбину привреде — када привреда има потешкоће и банке имају потешкоће и обрнуто. То се најбоље може видјети из чињенице да је банкарски систем на крају првог квартала ове године остварио губитак од 17 милиона еура и био нижи у односу на исти период претходне године, када је износио 25,8 милиона еура.

● **Да ли Вас забрињава пораст задужења државе?**

— Постоји неколико битних питања на која треба дати одговор када се разматра ниво и динамика јавног дуга. Ту првенствено мислим на узроке креирања задужености државе. Садашња акумулација задужења државе последица је санирања стања након глобалне кризе и сходно томе потребе вођења контрацикличне политике у функцији смањивања утицаја на становништво и привреду. Зоне дуга, у које је Црна Гора ушла у протекле двије године, још су по међународним стандардима одрживе. Забрињавајуће би било да се оваква политика настави и у наредном периоду. Овдје посебно указујем на нарочит опрез код издавања гаранција државе, јер из ове перспективе, активирање овог потенцијалног дуга би у великој мјери могло угрожити и фискалну, а онда, последично, и укупну стабилност система. У овом тренутку неадекватна фискална политика би могла додатно да продуби

проблеме и да успори опоравак и раст привреде, што се свакако не очекује.

Са овог аспекта, рекао бих, да је садашњи ниво јавног дуга, ниво горње границе, који се креира за финансирање јавне потрошње. У будућем периоду очекујем наставак прилагођавања са трошковне стране буџета како би и потреба за финансирањем била смањена на реалне могућности прногорског система. Уколико буде потребе за новим задужењем, оно може бити оправдано само ако је економски одрживо, ако је оцјена инвестиционих пројеката у пракси позитивна.

● **Да ли би евентуално повлачење депозита угрозило ликвидност банкарског система?**

— Перманентно пратимо стање и надгледамо ликвидност банкарског система, и на дневној и на декадној основи, агрегатно, и сваке банке појединачно. Додатно, у колико се примјете одступања од законом прописаних показатеља ликвидности, врши се увид у разлоге и тражи појашњење од банке код које је то примјећено. Тренутно, све банке испуњавају законске лимите и имају валидне пројекције ликвидности на дужи рок. Стресно тестирање је показало да би, и у озбиљним шоковима повлачења депозита, систем задржао виталност. То значи да све банке имају капацитет да извршавају обавезе према депонентима у року доспјећа, па тиме и према држави као депоненту.

Ј. РАБРЕНОВИЋ

У БИС за четири године

— Интензивна комуникација ЦБЦГ и Банке за међународна поравнања (БИС), која је започета 2003, настављена је и у овој години. Последњи састанак о статусу ЦБЦГ у овој институцији имали смо крајем јуна 2011. и том приликом је, на билатералном састанку делегација, које смо предводили генерални директор БИС-а Хаиме Каруана и ја, закључено да ЦБЦГ задржава статус кандидата, с тим да је најављено да се наредно проширење чланства очекује за четири године. Закључено је и да ће ЦБЦГ, у својству кандидата, учествовати на сједницама комитета БИС-а, посебно оних које се баве монетарном политиком или контролом банака, а договорен је наставак сарадње на пољу банкарских услуга. Господин Каруана је, након састанка, у писаној комуникацији потврдио да ће БИС наставити интензивно укључивање ЦБЦГ у све своје активности. Том приликом је упућен позив представницима ЦБЦГ да учествују у раду БИС-ове радне групе за монетарну политику источне и централне Европе у марту 2012. и на регионалном семинару БИС-овог Института за финансијску стабилност о кључним питањима банкарске супервизије у септембру. ЦБЦГ ће наставити регулисање чланства у БИС-у, као и располагање средствима које има код те организације.